

Městský indián
patří městu

TAM TAM

**Tommy
Orange**

VYŠEHRAĐ

Tam tam

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Tommy Orange

Tam tam – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

TAM
TAM
Tommy Orange

TAM TAM

**Tommy
Orange**

VYŠEHRAĐ

Tato kniha vychází s podporou Ministerstva kultury ČR

Copyright © 2018 by Tommy Orange
All rights reserved. Published in the United States by Alfred A. Knopf,
a division of Penguin Random House LLC, New York
Translation © Alžběta Ambrožová, 2021
Epilogue © Františka Schormová, 2021
Illustrations © Sabina Chalupová, 2021

ISBN tištěné verze 978-80-7601-488-6
ISBN e-knihy 978-80-7601-527-2 (1. zveřejnění, 2021) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-7601-528-9 (1. zveřejnění, 2021) (mobi)
ISBN e-knihy 978-80-7601-526-5 (1. zveřejnění, 2021) (ePDF)

PROLOG

*Zda se také zpívá
ve zlých, temných dobách?
Také se v nich zpívá
o zlých, temných dobách.*

Bertolt Brecht*

Indiánská hlava

Byla jednou jedna indiánská hlava, hlava indiána, kresba hlavy dlouhovlasého indiána v indiánské čelence vyvedená neznámým umělcem roku 1939, kterou až do konce sedmdesátých let vysílali do televizních přijímačů po celé Americe, když skončily všechny pořady. Říká se jí monoskop indiánské hlavy. Když jste nechali zapnutou televizi, slyšeli jste tón o frekvenci 440 hertzů – tón užívaný k ladění nástrojů – a viděli toho indiána obklopeného kruhy, jako byste se dívali puškohledem. Střed této osnovy připomínal střed zaměřovače, čísílka kolem souřadnice kříže. Indiánova hlava se nacházela hned nad tímto středem, jako by stačilo souhlasně pokývnout hlavou a cíl byl na mušce. Tohle byl jen zkušební obrazec.

* Bertolt Brecht, *Básně*, přel. Ludvík Kundera. 1. vyd. výboru. Praha: Odeon 1979.

V roce 1621 pozvali kolonisté Massasoita, náčelníka kmene Wampanoagů, k hostině na oslavu čerstvě uzavřené smlouvy o půdě. Massasoit s sebou přivedl devadesát svých mužů. To kvůli téhle hostině každý rok v listopadu usedáme ke společné večeři. Tu jako lid oslavujeme. Tenkrát se ale žádné díky nevzdávaly. Slavila se smlouva o půdě. Za dva roky se konala další, podobná večeře, tentokrát na výraz věčného přátelství. Tu noc pošly dvě stovky indiánů na otravu neznámým jedem.

Když se náčelníkem stal Massasoitův syn Metacomet, nehodovali už indiáni s osadníky u jednoho stolu. Metacomet, známý též jako král Filip, byl přinucen podepsat mírové ujednání, které ho zavazovalo odevzdat veškeré indiánské zbraně. Tři muže mu oběsili. Jeho bratra Wamsuttu, řekněme, s velkou pravděpodobností otrávil poté, co byl předvolán a zatčen soudem v Plymouthu. To vše vedlo až k první oficiální indiánské válce. První válce s indiány. Válce krále Filipa. Za tři roky bylo dobojováno a Metacomet byl na útěku. Dopadl ho Benjamin Church, kapitán úplně první jednotky amerických rangerů, a indián jménem John Alderman. Metacomet přišel o hlavu i končetiny. Rozčtvrtili ho. Ty čtyři kusy přivázali ke stromům opodál, ptákům k rozklování. Aldermanovi připadla Metacometova ruka. Naložil ji do rumu a léta ji vozil všude s sebou – předváděl ji za peníze. Metacometovu hlavu koupila Plymouthská kolonie za třicet šilinků – tehdejší tržní cena indiánské hlavy. Napíchli ji na bodec, nesli ji ulicemi Plymouthu, načež ji na pětadvacet let vystavili na plymouthském opevnění.

V roce 1637 se něco mezi čtyřmi a sedmi stovkami Pekvotů shromáždilo ke každoročnímu tanci zelené kukuřice. Osadníci obklíčili jejich vesnici, zapálili ji a zastřelili každého, kdo se pokusil uprchnout. Nazítří se v kolonii Massachusettského zálivu hodovalo. Místní guvernér ten den prohlásil dnem díkyvdání. Takové díky se vzdávaly všude, kdykoli proběhl nějaký takříkajíc

„úspěšný masakr“. Na jedné takové oslavě na Manhattanu prý lidé kopali pekvotské hlavy ulicemi jako fotbalové míče.

První román z pera domorodého obyvatele, ostatně první kalifornský román vůbec, napsal v roce 1854 Čerokí jménem John Rollin Ridge. Kniha *Život a dobrodružství Joaquína Muriety* byla údajně inspirována skutečným mexickým banditou toho jména z Kalifornie, kterého rok předtím zabila skupina texaských rangerů. Aby dokázali, že Murietu dostali a mají nárok na odměnu ve výši pěti tisíc dolarů vypsanou na jeho hlavu – uřízli mu ji. Naložili ji do veliké sklenice whiskey. Navrch si vzali ještě ruku jeho parťáka, bandity Tříprstého Jacka. Murietovu hlavu a Jackovu ruku vzali na turné po Kalifornii a za každou podívanou si účtovali dolar.

Indiánská hlava ve sklenici, indiánská hlava na bodci, každá z nich jako vlající prapor, všem na očích, všem na odiv. Stejně tak monoskop indiánské hlavy putoval každou noc ke spícím Američanům, zatímco my vyplouvali ze svých obývacích pokojů po oceánu zářivě modrozelených vlnových délek vstříc břehům, obrazovkám Nového světa.

Kutálející se hlava

Mezi Čejeny se traduje starý příběh o kutálející se hlavě. Vypráví o rodině, která se ze svého tábora přesunula k jezeru – manžel, manželka, dcera, syn. Muž každé ráno tančil, pak své ženě učesal vlasy, nabarvil jí obličej na rudo a odebral se na lov. Jednoho dne se vrátil a její tvář byla čistá. Totéž se opakovalo několikrát, a tak se rozhodl ji špehovat, zjistit, co dělá, zatímco je pryč.

Přistihl ji v jezeře s vodní příšerou, jakýmsi hadovitým tvorem, jenž ji ovíjel v pevném objetí. Muž nestvůru rozřezal na kusy a svou ženu zabil. Maso donesl domů synovi a dceři. Všimli si, že chutná zvláště. Syn, kterého matka ještě kojila, řekl: Má matka chutná právě tak. Starší sestra ho odbyla, že je to jen jelení. Zatímco jedli, dovnitř se přikutálela hlava. Dali se na útěk, ale hlava za nimi. Sestra si vzpomněla, kde si spolu hráli a jak husté tam roste trnoví, a slovem přivedla trny za jejich zády k životu. Hlava se ale houštím prodrala, byla blíž a blíž. Pak si sestra vzpomněla na místo, kde se nakupilo kamení. Promluvila o něm a balvany se objevily, ale hlavu nezastavily, a tak sestra vyryla do země hlubokou rýhu, až se vytvořila průrva, přes kterou hlava nemohla. Jenže dlouhý, silný déšť průrvu naplnil vodou. Hlava přeplavala na druhý břeh, pak se otočila a všechnu vodu vypila. Najednou byla popletená a opilá. Chtěla víc. Víc čehokoli. Víc všeho. Valila se dál a dál.

Dál je třeba mít na paměti jednu věc: po chrámových schodech se nikdy žádné hlavy nekutálely. To si Mel Gibson vymyslel. Místo toho však máme na paměti – my, kdo jsme ten film viděli – hlavy kutálející se po chrámových schodech ve světě, který měl představovat skutečný svět indiánů v šestnáctém století v Mexiku. Svět Mexičanů, než se stali Mexičany. Než přišli Španělé.

Jsme neustále definováni lidmi zvenčí a vytrvale hanobeni navzdory historickým faktům i zprávám o současném stavu našeho lidu, které si každý může snadno vyhledat na internetu. Máme zasmušilou, odevzdanou indiánskou siluetu, máme hlavy kutálející se po chrámových schodech; nejde to vyhnat z hlavy – zachraňuje nás Kevin Costner, vraždí nás šestiraňák Johna Waynea, ve filmech nás hraje Ital, chlápek jménem Iron Eyes Cody. Máme usazeného indiána z reklamy, co nařiká nad znečištěním krajiny (opět Iron Eyes Cody), a pak toho blázna, co hází umyvadlem, toho vypravěče románu, hlas *Přeletu nad*

kukaččím hnízdem. Máme všechny ty maskoty a loga. Kopii kopie obrázku indiána v učebnici. Všude od severní Kanady, severní Aljašky až po nejjižnější bod Jižní Ameriky byli indiáni vytlačováni ze své půdy, likvidováni a následně redukováni na opeřený obrázek. Naše hlavy jsou na vlajkách, dresech a mincích. Ze všeho nejdřív byly samozřejmě na centu, známém též jako cent indiánský, později na buvolím nikláku, a to vše dřív, než jsme jako lid vůbec směli volit – tyto mince, stejně jako pravda o tom, co se v historii po celém světě dělo, stejně jako všechna krev prolitá v masakrech, již nejsou v oběhu.

Masakr jako prolog

Někteří z nás na příbězích o masakrech vyrostli. Příbězích o tom, co se ještě poměrně nedávno dělo našim lidem. Jak jsme to přechkali. U Sand Creek nás prý smetli houfnicemi. Přišly nás povraždit dobrovolnické milice pod velením plukovníka Johna Chivingtona – většinu z nás tvořily ženy, děti a starci. Muži byli na lovu. Vyzvali nás, ať vztyčíme americkou vlajku. Vztyčili jsme ji, a k tomu i bílou. Vzdáváme se, vlála na ně. Pod těmi dvěma vlajkami jsme stáli, když zaútočili. Když nás – zabili je slabé slovo – rozsápali. Zmrzačili. Ulámali nám prsty s prsteny, uřezali uši se stříbrem, vlasy i se skalpy. Ukryli jsme se v dutinách kmenů, zavrtali se do písku na břehu řeky. Ten písek zrudl krví. Mimina vytrhali z břich, vyrvali to, čím jsme se měli stát, naše děti, než se staly dětmi, nemluvnata, než se stala nemluvnaty, vyrvali nám je z děloh. Měkké nemluvněcí hlavičky rozbili o stromy. Pak si vzali za trofeje kusy našich těl a předváděli je v divadle v centru Denveru. Plukovník Chivington tančil s našimi usekanými údy v rukou, s ženským pubickým ochlupením, tančil opilý a dav pod pódiem byl o to horší, že jásal a chechtal se spolu s ním. Byla to oslava.

Tvrdě, rychle

Dostat nás do měst představovalo poslední z kroků nutných k naší asimilaci, absorpci, vymazání, k dovršení pětisetletého vyhlazovacího tažení. Jenže město nás předělalo po svém – a my se v něm po svém zařídili. Neztratili jsme se v dravě se rozrůstajícím lese výškových budov, v proudu anonymního davu, v ustavičném zurčení dopravy. Našli jsme jeden druhého, založili indiánská centra, stmelili rodiny, oživilí powwow, své tance, své písně, své koráلكové šperkařství. Koupili jsme si domovy, pronajali si je, spali na ulicích, spali pod mosty; chodili do školy, dali se k armádě, zaplnili bary v oaklandské čtvrti Fruitvale a v sanfranciské Mission. Bydleli v osadách nákladních vagonů v Richmondu. Vznikalo umění, vznikaly děti a vznikla pro nás i možnost pendlovat mezi rezervací a městem. Nepřišli jsme do měst umřít. Chodníky, ulice, beton, všechno nasáklo naší tíhou. Sklo, kov, guma a dráty, rychlost, spěchající masy – město nás vstřebalo. Tenkrát jsme ještě nebyli „městští indiáni“. Tohle proběhlo v rámci zákona o odsunu indiánů, který byl součástí tzv. politiky konečného řešení indiánské otázky, což bylo a je výstižné označení. Ať vypadají a chovají se jako my. Ať se námi stanou. A tak zmizí. Nešlo ale jen o tohle. Někteří z nás přišli z vlastní vůle. Začít znovu, vydělat si nebo třeba něco zažít. Někteří z nás do měst utekli před rezervací. Nebo jsme tady zůstali po nasazení ve druhé světové válce. Taky po Vietnamu. Zůstali jsme, protože město zní jako válka, a jakmile vstoupíte do války, nemůžete z ní vystoupit, můžete si ji nanejvýš držet od těla – což je snazší, když ji máte na doslech a dohled, svištící kov, tu neustálou palbu kolem vás, auta hvízdající po ulicích a dálnicích sem a tam jako kulky. Poklid rezervace, maloměst stranou hlavních tahů, venkova, to je ticho, kterým ten hukot v hořícím mozku jediné sílí.

Spousta z nás je dnes městskými indiány. Když ne proto, že ve městě žijeme, pak proto, že žijeme na síti. Za nesčetskými okny prohlížečů ve virtuálních věžácích. Říkávalo se nám pouliční indiáni. Prý jsme změšťáčtělí, povrchní, neautentičtí, nekulturní běženci, jabka. Jablko je rudé na povrchu, ale bílé uvnitř. Ve skutečnosti jsme ale to, co dělali naši předkové. Jak přežili. Jsme vzpomínky, na které si nevzpomínáme, které žijou v nás, které cítíme, pro které zpíváme, jak zpíváme, a modlíme se, jak se modlíme, emoce ze vzpomínek, co vystřikují a vykvétají do našich životů, když to nejméně čekáme, jako krev skrz příkrývku z rány kulkou od neznámého muže, co na nás střílí zezadu, protože chce naše vlasy, odměnu vypsanou na naše hlavy, nebo se nás prostě zbavit.

Když na nás prvně začali střílet, neustali jsme v pohybu, přestože kulky letěly dvakrát rychleji než náš křik, přestože jejich žár a jejich rychlost nám prorážely kůži, drtily kosti, lebky, probodávaly srdce, my neustali, dokonce ani při pohledu na to, jak kulky zmítají našimi těly ve vzduchu jako vlajkami, jako tou spoustou vlajek, které tu vztyčili namísto všeho, čím pro nás tahle půda kdy byla. Ty kulky byly zlé předtuchy, duchové ze snů o tvrdé, rychlé budoucnosti. Když proletěly námi, letěly dál, staly se příslibem toho, co mělo následovat, příslibem rychlosti a zabíjení, tvrdých, rychlých linií budov a hranic. Všechno nám vzali a semleli to na padrt' jemnější než střelný prach, do vzduchu vypálili vítězoslavnou salvu a jejich zbloudilé kulky vylétly do nicoty dějin, které se nepovedly a mají být zapomenuty. Zbloudilé kulky a jejich následky dopadají na naše nicnetušící těla dodnes.

Zástav(b)a

Městští indiáni se začalo říkat generaci, která se ve městě už narodila. Je to už dlouho, co jsme v pohybu, ale půdu si nosíme s sebou jako paměť. Městský indián patří městu a města patří zemi. Vše, co tu vzniká, vzniká ve vztahu k živému i neživému veškerenstvu země. Všechny naše vztahy. Že je současná podoba věcí výsledkem určitého procesu – chemického, syntetického, technologického či jiného –, ještě neznamená, že tyto věci přestávají být produkty živé země. Budovy, dálnice, auta – nepocházejí snad ze země? Copak sem spadly z Marsu? Z Měsíce? Záleží na tom, že prošly zpracováním, výrobou, našima rukama? Vážně se od nich tolik lišíme? Copak jsme také nebyvali něco úplně jiného? *Homo sapiens*, jednobuněčné organismy, vesmírný prach, elementární částice z doby před velkým třeskem? Města vznikají stejným způsobem jako galaxie. Městský indián se cítí doma ve stínu mrakodrapu. Panorama budov v centru Oaklandu dnes známe líp než všechna posvátná pohoří, sekvojový les v Oakland Hills líp než kterýkoli hluboký prales. Hukot dálnice líp než hukot řeky, kvílení vzdáleného vlaku líp než vytí vlka, pach benzínu, čerstvého betonu a spálené gumy líp než vůni jehličí nebo šalvěje, dokonce líp než vůni smažených pšeničných placek – které mimochodem nejsou tradiční, stejně tak jako rezervace nejsou tradiční, nic není původní, všechno pochází z něčeho, co bylo předtím, co bylo původně nic. Všechno je nové a odsouzené k zániku. Jezdíme autobusy, vlaky a auty po betonových pláních, nad nimi a pod nimi. Indiánství nikdy nebylo o návratu na ztracenou půdu. Naše půda je všude a nikde.

Část první

ZŮSTAŇ

*Jak mohu neznat tvou zítřejší tvář, tu tvář,
kterou už teď máš nebo se rodí pod tou, co mi nastavuješ,
nebo pod maskou, co nosíš; tu tvář, kterou mi ukážeš,
teprve až to budu nejméně čekat?*

Javier Marías

S Dromem jsem se poprvý setkal v zrcadle, když mi bylo šest. Ten den se mě kamarád Mario, zavěšený na tyč prolejšačky na hřišti, zeptal: „Proč máš takovej obličej?“

Nepamatuju si, co jsem udělal. Pořád to nevím. Vzpomínám si na kov upatlanej od krve a na chuť kovu v puse. Vzpomínám si, jak se mnou babi Maxine třásla na chodbě před ředitelnu, já měl zavřené oči a ona dělala to svý *pššš*, jako vždycky, když se snažím hájit, a nemam. Vzpomínám si, jak mě táhla za ruku silnějc, než mě kdy táhla, pak na ticho v autě cestou domu.

Doma u televize, než jsem ji zapnul, jsem v tom tmavým skle uviděl svůj obličej. Tenkrát jsem ho zahlíd poprvý. Svůj obličej, jak ho viděj ostatní lidi. Zeptal jsem se Maxine a ta mi řekla, že moje máma pila, když jsem byl v ní. Že mám fetální alkoholový syndrom, vyslovila to děsně pomalu. Já z toho slyšel jen

Drom, a pak už jsem zase seděl u vypnutý televize a zíral na něj. Na svůj obličej rozlezlej po obrazovce. Zkoušel jsem to, ale za-
boha už mi ho nešlo vidět jako svůj vlastní.

Většina lidí nemusí přemejšlet, co jejich obličej znamená, tak jako já. Obličej, co se na člověka dívá ze zrcadla – většina lidí už ani neví, jak vypadá. Tu věc vpředu na hlavě, tu nikdy neuvidíš, tak jako nikdy neuvidíš vlastní oční bulvu vlastní oční bulvou, tak jako nikdy neucejtíš vlastní pach, ale já, já vim, jak můj obličej vypadá. Vim, co znamená. Víčka mam těžký, jako bych byl nalitej, jako bych byl zkouřenej, a huba mi věčně visí dokořán. Mezi jednotlivějma částma obličejje mam až moc místa – oči, nos, pusa, všechno rozjetý od sebe, jako by to dostalo facku od ochlasty, co se sápal po další sklence. Lidi na mě kouknou a hned se zas odvracej, když viděj, že vidim, že mě viděj. Za to taky může Drom. Moje síla a prokletí. Drom je moje máma a důvod, proč pila, je to způsob, jakym dějiny padaj na cizí hubu, a je to i všechno, co jsem už zvlád, ačkoli se mnou vyjebává ode dne, kdy jsem ho zahlíd v televizi, jak na mě zírá jak největší zasranej grázl.

Je mi dvacet jedna, což znamená, že kdybych chtěl, můžu pít. Já ale nechci. Dle mýho už jsem toho vypil dost, když jsem byl u mámy v břiše. Tam jsem se zpíjel, zkurvený vožralý mimino, co mimino, zkurvenej pulec na šňůře, co plave v něčim břiše.

Řekli mi, že jsem hloupej. Neřekli to takhle napřímo, ale dejme tomu, že jsem neprošel intelligenčním testem. Nejnižší procentil. Spodní příčka. Kámoška Karen říkala, že inteligencí existuje fůra druhů. Je to moje psycholožka, pořád za ní jednou tejdně chodim do indiánskýho centra – prvně jsem tam musel po tom

incidentu s Mariem. Karen mi řekla, že s tím, co se mi snažej namluvit o inteligenci, si nemusim dělat těžkou hlavu. Že lidi s FAS se pohybujou na spektru a maj pestrou paletu různých inteligencí, že inteligenční test je předpojatý a já že mam silnou intuici a dobrou školu ulice, že se v životě neztratim, což jsem věděl, ale byl to fajn pocit, slyšet to od ní, jako kdybych to doopravdy nevěděl, dokud to neřekla.

Jsem chytrej, že třeba: vim, co se lidem honí hlavou. Co si fakt myslej, když říkaj, co si myslej. Drom mě naučil prokouknout skrz ten první pohled, co vám nabízej, najít ten další, co je hned za nim. Stačí počkat o vteřinu dýl než normálně a máte ho, vidíte, co se jim tam vzadu honí hlavou. Poznám, když někdo v mym okolí prodává. Znáám Oakland. Poznám, když na mě má někdo spadeno, vim, kdy přejít na druhej chodník a kdy je lepší koukat do země a jít dál. Taky poznám, kdo má naděláno v kalhotách. To je hračka. Na těch je to vidět, jako by v rukou nosili ceduli s nápisem: *Pojď si pro mě*. Koukaj, jako kdybych už něco proved, takže to můžu zrovna provést, když už tak koukaj.

Maxine říká, že jsem medicinman. Říká, že lidi jako já jsou vzácný, a když se objevíme, je dobře, když lidi viděj, že vypadáme jinak, protože jiný jsme. Potom to můžou respektovat. Mně ale nikdy nikdo žádněj respekt neprokázal, nikdo krom Maxine. Řekla mi, že jsme Čejení. Že indiáni jsou s touhle púdou svázaný odjaktěživa. Tohle všecko prej bejvalo naše. Komplet. Sakryš. Tenkrát asi moc dobrou školu života neměli. Takhle sem pustit bělochy a nechat se o všecko obrat. Smutný je, že ty indiáni to tehdy nejspíš věděli, ale nezmohli nic. Neměli zbraně. K tomu ty nemoce. To mi vysvětlila Maxine. Zabili nás tou svojí bělošskou špínou a nemocema, vyhnali nás z naší púdy a odsunuli na ňáskou šmejdskou, kde člověk vypěstuje leda hovno. Bylo by pro mě hrozný, kdyby mě někdo vystěhoval z Oaklandu, protože ho fakt dobře znám, od západu na východ až po Dálnej

východ, na kole, busem nebo BARTem, což je zkratka místních vlaků Bay Area Rapid Transit. Je to můj jedinej domov. Nikde jinde bych ho nenašel.

Někdy projedu na kole celej Oakland, jenom abych ho viděl, ty lidi, všechny ty čtvrti. Do sluchátek si pustim MF Dooma a můžu drandit celej den. To MF znamená Metal Face, kovovej ksicht. Doom je můj oblíbenej rapper. Nosí kovovou masku a říká o sobě, že je padouch. Před Doomem jsem znal hudbu jen z rádia. V buse na sedadle přede mnou někdo zapomněl iPad. Byl v něm jenom Doom. Věděl jsem, že je dobrej, když jsem ho slyšel rappovat: „Mám víc duše než píchlý kolo.“ Rappoval o duši, jakože dřavá guma dodává kolu charakter, je prodřená, a proto má duši, a duši je navíc vidět v tý díře, duši kola. Byla to drobnost, ale dala mi pocit, že nejsem hloupej. Nejsem zabrždenej. Žádná spodní příčka. A pomohlo mi to, protože mně zase dává duši Drom, a Drom je obličej prodřenej naskrz.

Moje máma je ve vězení. Sem tam si voláme, ale pokaždý plácne něco, kvůli čemu bych si radši nevolal. Řekla mi, že můj táta žije v Novym Mexiku. Že ani neví, že existuju.

„Tak mu to řekni, že existuju, sráčovi,“ říkám jí.

„To není tak jednoduchý, Tony,“ říká ona.

„Neříkej mi, že jsem jednoduchej. Neříkej mi kurva, že jsem jednoduchej. To ty za to můžeš, jakěj jsem.“

Někdy se naštvu. S mojí inteligencí se něco stane. Už ani nevím, kolikrát mi Maxine musela hledat novou školu, když mě vyhodili, že se rvu. Pokaždý je to stejný. Naštvu se a najednou o sobě nevím. Obličej se mi rozpálí a ztvrdne, jako kdyby byl z kovu, a pak mam tmu. Jsem velkej. A mam sílu. Až moc, říká Maxine. Dle mého jsem tohle velký tělo dostal na pomoc, že to

můj obličej tak blbě schytil. Vypadám jako monstrum, ale funguje to. Drom. A když se postavím, když se vytáhnou do celý svý podělaný vejšky, nikdo si nic nezkusí. Všichni zdrhají, jak kdyby zahlídli přízrak. Třeba jsem přízrak. Třeba Maxine ani neví, kdo já jsem. Třeba jsem pravej opak medicinmana. Třeba jednou něco udělám a všichni se o mně dozvěděj. Třeba pak obživnu. Třeba se pak na mě konečně budou schopný podívat, protože budou muset.

Všichni si budou myslet, že mi jde o prachy. Ale kdo sakra nechce prachy? Proč je člověk chce, kde je splaší a co s pak s nima udělá, na tom záleží. Peníze ještě nikomu nezkřivily vlásek. To lidi. Trávu prodávám od třinácti. Poznal jsem pár kluků z okolí, čistě tím, že jsem celý dny trávil venku. Nejspíš si mysleli, že už prodávám, když jsem furt takhle venku a zevlim někde na rohu. I když možná ne. Kdyby mysleli, že prodávám, nejspíš by mi dali přes držku. Spíš jim mě bylo líto. Trapný hadry, trapnej ksicht. Většinu peněz, co vydělám prodejem, dávám Maxine. Snažim se jí pomáhat, jak jenom můžu, protože mě nechává bydlet u sebe v baráku v západním Oaklandu, na konci Čtrnáctý. Koupila ho kdysi dávno, když pracovala jako ošetřovatelka v San Franciscu. Teď by ji sama potřebovala, ošetřovatelku, ale nemůže si ji dovolit, ani s dávkama, co pobírá. Potřebuje ode mě všelijak pomáhat. Nakoupit. Sjet s ní busem do lékárny. Teď s ní navíc scházim schody. Neuvěřitelný, že kost může tak moc zestárnout, že se roztrhne, rozpadne se v těle na kousíčky jako sklo. Když si tu kyčel zlomila, začal jsem pomáhat víc.

Maxine chce, abych jí před spaním čet. Nemam to rád, protože čtu pomalu. Písmenka se mi někdy začnou hemžit jak brouci. Kdykoli se jim zachce, prostě si prohoděj místa. Ale pak jsou chvíle, kdy se slova nehejbou. Když jsou takhle v klidu, musim počkat, abych se ujistil, že se fakt nepohnou, takže nakonec je čtu ještě pomalejc než ty, který se rozutekly a já je dokázal dát zpátky do kupy. Maxine po mně chce číst indiánský

věci, který ne vždycky chápu. Ale líběj se mi, protože když už je pochopim, pochopim je až tam, kde to bolí, ale zároveň pomáhá, protože to cejtíte – něco, co jste necejtili, dokud jste to nečetli, a připadáte si pak míň sami, a jako by to už nemělo tolik bolet. Jednou použila slovo *zdrucující*, když jsem dočetl jednu pasáž od její oblíbený autorky – Louise Erdrichovy. Něco, že vás život zlomí. A že proto jsme tady, a taky abychom seděli pod jabloní a poslouchali jablka, jak padají a vršejí se kolem nás, a všechnu tu sladkost promarnili. Tenkrát jsem nechápal, co to znamená, a ona to poznala. Ale nevysvětlila to. Tu pasáž, celou tu knížku, jsme četli znova a já to pochopil.

Maxine mě zná a umí ve mně číst jako nikdo jinej, dokonce líp než já sám v sobě, jako bych ani nevěděl, co světu ukazuju, jako bych svoji vlastní realitu nestíhal číst, jak se to kolem mě všechno hemží, jak na mě lidi koukaj a jak se ke mně chovaj a jak dlouho mi trvá poznat, jestli se to mám snažit dát zpátky do kupy.

Celý se to rozjelo, celej ten průser, kvůli těm bílejším klukům z Oaklandskejch vrchů, co na mě nastoupili na parkáči u krámu s alkoholem v západním Oaklandu, uplně pohoda, jako by se mě nebáli. Bylo vidět, že se boje toho místa, tý čtvrti, protože se furt rozhlíželi kolem, ale ne mě.

„Máš sníh?“ zeptal se mě ten v kloboučku Kangol, vysokej jako já. Málem jsem vyprsk smíchy. Taková bělošina vole, říkat koxu *sníh*.

„Můžu ho sehnat,“ říkám, ačkoli jsem si tím nebyl jistej. „Přijďte sem za tejdén, stejnej čas.“ Zeptám se Carlose, řek jsem si.

Na Carlose neni spoleh. Ten večer, co mi to měl přivízt, mi volal, že nestíhá a prej ať si pro to k Octaviovi dojdu sám.

Jel jsem tam na kole od BARTovy zastávky Coliseum. Octavio bydlí na Dálnym východě Oaklandu, kousek bokem od Sedmdesátý třetí, na druhý straně než bejval eastmontskej obchoďák, dokud se to tam nezvrhlo natolik, že ho předělali na policejní stanici.

Když jsem tam dorazil, z baráku se na ulici hrnuli lidi, jako by se zevnitř strhla rvačka. Na chvíli jsem to zapích o blok dál a sledoval to ze sedla, všechny ty opilce, jak se tam motaj v záři pouličních lamp, zblblý jak můry opilý světlem.

Octavia jsem našel zmaštěného na všechny možný způsoby. Pokaždý si vzpomenu na mámu, když takhle někoho vidim. Přemejšlel jsem, jaká asi byla, když se opila a já byl v ní. Líbilo se jí to? A mně?

On byl ale celkem při smyslech, i když jazyk se mu motal pěkně. Vzal mě kolem ramen a zaved mě na zahradu za dům, kde měl pod stromem lavici na bench press. Díval jsem se, jak posiluje s tyčí bez závaží. Vypadalo to, že mu nedochází, že tam žádný nemá. Čekal jsem, až se mě zeptá na můj obličej. Ale nezeptal. Vyprávěl mi o své babičce, jak mu zachránila život, když přišel o rodinu. Jak z něj sejmula kletbu pomocí jezevčích chlupů a že každému, kdo není Mexičan nebo indián, říká *gachupín*, což je choroba, kterou sem zavlekli Španělé – říkává mu prej, že to Španělé byli ta choroba, co sem zavlekli. Řek mi, že se nikdy nechtěl stát tím, čím se stal, a já si nebyl jistej, co že to je – jestli opilec, dealer, nebo oboje, nebo ještě něco jinýho.

„Za babičku bych vykrvácel,“ řek mi Octavio. Vykrvácel. To samý jsem cejtíl k Maxine. Řikal, že nechce vypadat jak nákej ubulánek, ale že ho až doteď nikdo nikdy pořádně neposlouchal. Já věděl, že to říká, protože je nalitej. A že si to nejspíš nebude pamatovat. Od té doby už jsem ale bral všechno rovnou od Octavia.

Ukázalo se, že ty bílý paka z Vrchů maj kámoše. Za to léto jsme si slušně vydělali. Jednou, když jsem vyzvedával, mě Octavio pozval dál, prej ať se posadim.

„Ty jseš indián, že jo?“ zeptal se mě.

„Jo,“ přikýv jsem a podivil se, jak to ví. „Čejen.“

„Vysvětli mi, co je powwow,“ říká.

„Proč?“

„Tak řekni.“

Maxine mě odmala brala na různý powwow po celým zálivu. Teď už ne, ale dřív jsem i tančil.

„Oblíknem se do indiánskýho, peří, korálky a tak. Tančíme. Zpíváme a bubnujem na takovej velkej buben, nakupujem a prodáváme indiánský věci, třeba šperky, hadry nebo nějaký výrobky,“ vysvětlil jsem.

„Oukej, ale proč?“ ptá se Octavio.

„Pro peníze,“ říkám mu.

„Ne, jako fakt, proč to dělaj?“

„To nevim.“

„Jakjako nevim?“

„Pro prachy vole kurva.“

Octavio se na mě podíval s hlavou skloněnou ke straně, jako by říkal: *Nezapomínej, s kým mluvíš.*

„A proto tam pudem i my,“ říká mi.

„Na to, jak bude v Koloseu?“

„Jo.“

„Vydělat prachy?“

Octavio přikývnul, pak se otočil a vzal do ruky něco, v čem jsem nejdřív nepoznal zbraň. Bylo to malý a bílý.

„Co to kurva je?“ ptám se.

„Umělá hmota,“ říká Octavio.

„Funguje?“

„Je vytištěná na 3D tiskárně. Chceš to vidět?“

„Vidět?“ divim se.

Vzadu na zahradě jsem tu zbraň namířil na plechovku od Pepsi zavěšenou na provázku, oběma rukama, jazyk vyplázlej a jedno oko zavřený.

„Už sis někdy vystřelil?“ ptá se.

„Ne,“ říkám.

„V uších ti bude pěkně hučet.“

„Můžu?“ ptám se, a než dostanu odpověď, cejtím svůj prst, jak mačká, a tělem mi projede *prásk*. Jednu chvíli jsem nevěděl, co se děje. To zmáčknutí udělalo *prásk* a celý moje tělo se stalo

jedním velkým *prásk* a pak pokleslo v kolenou. Přikrčil jsem se bezděky. Slyšel jsem hukot, ve mně i mimo mě, jedinej tón, jakoby z dálky, anebo zevnitř, z hloubky mě. Kouknu na Octavia a vidím, že něco říká. Ptám se *Co*, ale neslyším ani sám sebe.

„Takhle vykradem to powwow,“ pochytim konečně.

Vzpomněl jsem si, že na vstupu do Kolosea jsou detektory kovů. Chodítko, co Maxine používá kvůli tý kyčli, jednou jeden spustilo. S Maxine jsme tam byli ve středu – dolarovej den, všecko za dolar – na zápase Áček neboli Oakland Athletics proti Texas Rangers, kterejm Maxine fandila v Oklahomě, protože Oklahoma vlastní tým neměla.

Na odchodu mi Octavio strčil do ruky leták, kde byly vypsány ceny pro vítěze v jednotlivých tanečních kategoriích tohohle powwow. Čtvrtá za pět tisíc. Třetí za deset.

„To je slušný,“ povidám.

„Normálně bych se do takovýho šmela nehrnul, ale někomu dlužim,“ řekne Octavio.

„Komu?“

„Hleď si svýho,“ odbyde mě Octavio.

„Všechno dobrý?“ ptám se.

„Běž domu,“ říká mi.

Večer před powwow mi Octavio zavolal, že to musím bejt já, kdo pude schovat kulky.

„Do křoví, to jako fakt?“ ptám se.

„Jo.“

„To mam naházet kulky do křoví přímo od vchodu?“

„Dej je do fusekle.“

„Mam je dát do fusekle a hodit je do křoví?“

„Máš problém?“

„Jenom mi přijde —“

„Co?“

„Nic.“